

KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN 400 ÜNCÜ ÖLÜM YILDÖNÜMÜ TÖREN VE SEMİNERİ

Üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'le Prof. Tayyib Gökbilgin'in 10 Kasım 1965'de birlikte Kurum Başkanlığına gönderdikleri bir yazıda 1966 yılı Eylül ayı Kanunî Sultan Süleyman'ın 400 üncü ölüm yıldönümüne rastladığından bu tarihte Kurumumuzun, bu büyük Türk Hükümdarını ilmi bir yolda ve yayınlarla anmasının yerinde olacağı bildirilmiş, bu yazı Yönetim Kurulunca incelenerek biri İstanbul'da, ötekisi Ankara'da olmak üzere iki program komitesi kurulmasına karar verilmiştir.

Kurum aynı zamanda Millî Eğitim Bakanlığı'na ve PTT Genel Müdürlüğüne de başvurarak aynı tarihte İstanbul'da Kanunî devri ile ilgili sergiler düzenlenmesini ve bir pul serisinin çıkarılmasını teklif etmiştir. Kurumun bu teklifi her iki makamca olumlu karşılanmış, Millî Eğitim Bakanlığı Süleymaniye Kitaplığında Kanunî devriyle ilgili eserlerden mürekkep bir kitap sergisi düzenlediği gibi, Gülhane Parkındaki Alay Köşkünde Kanunî devrine ait eşyalar ve arkeoloji müzesinde de Kanunî devrinin paralarını gösteren sergiler açılmış, Kanunî pulları bastırılmıştır.

Kurum bundan başka UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanlığı'na, İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Rektörlüklerine, Genelkurmay Harp Tarihi Dairesi Başkanlığı'na, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne de birer yazı yazarak işbirliği dileğinde bulunmuştur.

İstanbul komitesinin hazırladığı program Ankara Komitesince de incelenerek son şeklini almıştır. Bu program şu işleri öngörmekte idi :

a) 7-9 Eylül 1966 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesinde Kanunî devrini çeşitli yönlerden inceleyecek bir seminer düzenlenmesi.

b) Bir anma kitabı yayınlanması.

c) Kanunî devri kaynaklarının ve bu devirle ilgili etüdlerin yayınlanması.

Yönetim Kurulu 3 Şubat 1966 tarihli toplantısında bu önerileri kabul ederek bir anma komitesi kurmuş ve hemen işe başlamıştır. Yerli ve yabancı bilim adamlarına başvurularak seminer ve anma kitabı için bildiri ve yazı istemiştir. Alınan cevaplardan sonra İstanbul'daki tören ve seminerin programı aşağıdaki şekilde hazırlanmıştır :

TÜRK TARİH KURUMUNCA HAZIRLANAN
BÜYÜK TÜRK HÜKÜMDARI KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN'ın
400 üncü ÖLÜM YILDÖNÜMÜ TÖREN ve SEMİNERİNİN
PROGRAMI

7 EYLÜL 1966 ÇARŞAMBA, SAAT : 10

- a) Kanunî Türbesinin ziyareti ve çelenk konması.
- b) Sergilerin gezilmesi.

SEMİNER

7 EYLÜL 1966 ÇARŞAMBA, SAAT : 14,30

- 1) Türk Tarih Kurumu Başkanı'nın açış söylevi.
- 2) İstanbul Üniversitesi Rektörü'nün konuşması.
- 3) Prof. Tayyip Gökbilgin : *Kanunî Sultan Süleyman'ın Macaristan ve Orta Avrupa siyasetinin sebep ve âmilleri, geçirdiği safhalar.*
- 4) Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver : *Kanunî Sultan Süleyman'ın hastalığı, ölümü, cenazesi ve defni.*
- 5) Prof. Dr. Semavi Eyice : *Kanunî devri mimarisi (Projeksiyonlu).*

8 EYLÜL 1966 PERŞEMBE, SAAT : 10

- 1) Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan : *Kanunî Sultan Süleyman Devri nüfus ve vergi sayımlarının istatistik verileri.*
- 2) Yılmaz Öztuna : *Kanunî'nin Türk ve Dünya Tarihindeki yeri.*
- 3) Prof. Dr. Şerafettin Turan : *Rodos'un zaftından Malta muhasarasına.*

8 EYLÜL 1966 PERŞEMBE, SAAT : 14,30

- 1) Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen : *Kanunî'nin İrakeyn menzilleri ve nakışları (Projeksiyonlu).*
- 2) Prof. Dr. A. A. Kampman : *Muhteşem Süleyman'ın Sarayında Hollandalı de Bousbeque'in Elçiliği.*
- 3) Dr. Müjgân Cunbur : *Kanunî devrinde kitap sanatı, kütüphaneler ve Süleymaniye Kütüphanesi.*
- 4) Anna S. Tveritinoval : *Sovyetler kitaplıklarındaki Türkçe yazmalar arasında bulunan Kanunî devrine ait bazı belgeler.*

9 EYLÜL CUMA, SAAT : 10

- 1) Prof. Dr. Halil İnalçık : *Süleyman'ın Kanunîliği.*
- 2) Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ : *Kanunî devrinde yapılan Hint seferleri.*
- 3) General Cevdet Çulpan : *Süleymaniye Camii kitabesi.*
- 4) H. G. Yurtaydın : *Celalzâde Salih'in Süleyman-nâmesi.*

9 EYLÜL CUMA, SAAT : 14,30

- 1) Amiral Afif Büyüktuğrul : *Kanunî Sultan Süleyman ve toplu strateji.*

- 2) Uğur Derman : *Kanunî devrinde yazı sanatımıza bir bakış.*
- 3) Mehmet Önder : *Kanunî devrinin büyük Divan Şairi Fuzulî'nin Kerbelâ'daki mezarı.*
- 4) İbrahim Artuk : *Kanunî Sultan Süleyman adına basılan sikkeler.*
- 5) Kapanış.

*

7 Eylül 1966 çarşamba günü İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsünde toplanan davetliler Kanunî'nin türbesini ziyaret ederek bir çelenk koymuşlardır. Öğleden sonra saat 14,30'da İktisat Fakültesinin yeni binasında düzenlenen semineri Türk Tarih Kurumu Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu şu konuşma ile açmıştır :

“Bugün, 7 Eylül 1966, Büyük ve Şanlı Türk Hükümdarı Kanunî Sultan Süleyman'ın ölümünün 400 üncü yıldönümüdür. Türk Tarih Kurumu düzenlediği bir seminerle bu yıldönümünü anmayı bir vazife bilmıştır.

Hepinizi, dünyanın “Muhteşem Süleyman” lakabı ile tanıdığı Türk prensinin hâtırına saygı duruşuna davet ediyorum.

Kanunî Sultan Süleyman cihan tarihinde, tarih yapıcı bir hükümdar olarak yerini almış bulunuyor.

Onu atalarından devraldığı imparatorluğu “Sefer-i Hümâyün” lariyle bir kat daha genişleten yalnızca savaşı-asker bir padişah olarak görmeğe şüphesiz imkân yoktur.

Dinî toleransı, Osmanlı İmparatorluğun'da Fatih'ten sonra bir kanun devleti düzenini tesis davranışları, 46 yıllık saltanatında İslâm dünyası ile Hıristiyan âlemi arasındaki ayrılığı uzak görüşlü, muvazeneli siyasetiyle ortadan kaldırmağa, Doğu ile Batıyı yaklaşturmağa çalışması sayesinde bir “Türk Sulh” ünden “Pax Ottomana” bahsedilmiş olması onun meziyetleri arasında devrine göre humanist şahsiyetini de çok güzel belirtmektedir.

Büyük Kanunî'ye ait olan aşağıdaki beyit mânevî hayatının insanî özlemini ruhunun derinliklerinde yani bilinç-altı sulh ve sükün iştiağının önemli bir yer tuttuğunu ifşa etmesi bakımından ilgi çekicidir :

“Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi”.

Programı sizlere sunulmuş olan ve 19 Türk ve yabancı bilginin iştirak edeceği Kanunî semineri üç gün sürecektir.

Türk Tarih Kurumu, bu yıldönümü münasebetiyle bazı yayınlarda da bulunmaya karar vermiştir.

I) Kanunî devrini çeşitli yönlerden inceleyen bir Armağan kitap çıkaracaktır. Bu armağan kitabına şimdiden yazı göndermek nezaketinde bulunan Macar bilginlerinden Prof. Fekete ile Fehér'e teşekkürlerimizi sunarken üyelerimizden Ali Canip Yöntem'in çağrımıza verdiği cevabı kısaca açıklamaktan kendimi alamıyacağım. Sayın üyemiz “Mevzu benim için pek enteresandır ve üzerinde hayli emek vermiştim, bahusus Kanunî devrinin edebiyat sahasında ferman ferma olan Şair Baki'nin edebî kıymetinden başka karakter ve şahsiyeti hakkında hayli otantik ma-

lûmat da toplamıştım. Ne çare ki bugün bu sahada faaliyet göstermek ve konferans vermek, (sağlık durumumdan dolayı) bence gayrı mümkündür” demiştir. Kendilerine en iyi dileklerimizi sunuyoruz.

Yine Kurum tarafından :

II) Hünkârname'nin renkli faksimilesi,

III) Apponyi'nin Kanunî'nin Avrupa seferleri için en önemli bibliyografik kaynak olan eseri faksimile olarak,

IV) Matrakçı Nasuh'un "İrakeyn Seferi" adlı eseri,

V) Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver tarafından hazırlanacak albümde Kanunî devrinin tanınmış şahsiyetlerinin portreleri ile Washington ve Budapeşte arşivindeki Kanunî relief ve tabloları,

VI) Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'ın hazırladığı "Süleymaniye Camii Muhasebe defterleri,

VII) Ayrıca Kanunî devri ile ilgili kaynaklar da yayınlanacaktır.

Bugünkü anma töreni münasebetiyle Millî Eğitim Bakanlığı Topkapı Sarayı Müzesinde ve Süleymaniye kitaplığında birer sergi düzenlemiştir.

Ayrıca Arkeoloji müzesinde Kanunî devri sikkelerinden mürekkep bir sergi ile Tıp Tarihi Enstitüsünde Kanunî devrine ait çini resimlerini gösteren birer sergi açılmıştır.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonunun teşebbüsü üzerine UNESCO yayınlarında Kanunî anılacaktır.

Türkiye P. T. T. İdaresi tarafından bu ölüm yıldönümü münasebetiyle bir seri pul bastırılmıştır.

Büyük Türk Hükümdarının ölümünün 400. yıldönümü için bir tören de Macaristan'da Macar İlim Akademisi'nin tarih bölümü tarafından Zigetvar'da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Toplantımıza onur verenlere, seminere değerli tebliğleri ile katılanlara, bu münasebetle ilgilerini esirgemeyen Millî Eğitim Bakanlığı'na, İstanbul Üniversitesi'ne ve Sayın Rektörüne, Tıp Tarihi Enstitüsü'ne, Topkapı Sarayı Müzesi ve Süleymaniye Kitaplığının Sayın Müdürlerine, P. T. T. İdaresine ve nihayet Kurum'un çalışmasına yardımcı olan bütün arkadaşlarımıza, özellikle Kanunî Semineri Tertip Komitesi'ne en içten teşekkürlerimizi sunmayı bir vazife bilirim.

Kanunî Seminerini açıyor ve sözü Sayın Rektör Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli adına Genel Sekreter'e bırakıyorum.

Hepinizi saygılarla selâmlarım".

*

Seminer büyük ilgi görmüş ve her bildiriden sonra açılan tartışmalara bilim adamları heyecanla katılmışlardır. İstanbul radyosu seminer programlarını ve bildirilerin konularını her gün düzenli bir yolda Türk kamu oyuna duyurmuştur.

Seminer katılmayan Sayın Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz aşağıdaki telgrafı göndermiştir:

Sayın Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu
Türk Tarih Kurumu Başkanı
İktisat Fakültesi Yeni Binası
İstanbul

Büyük Hükümdar Kanunî Sultan Süleyman'ın 400 üncü ölüm yıldönümü dolayısıyla düzenlediğiniz seminere işlerimin çokluğu münasebetiyle katılamadığımdan üzgünüm. Nazik dâvetinize teşekkür eder derin saygılarımı sunarım.

Millî Eğitim Bakanı
ORHAN DENGİZ

Seminer programında yer alan bildirilerden Prof. Dr. Semavi Eyice'nin yurt dışında olmasından dolayı "Kanunî Devri Mimarisi" adlı bildiri ile Sovyet Rusya İlimler Akademisi uzmanlarından Bayan Tveritinovaların gelememesinden "Sovyetler kitaplıklarındaki Türkçe yazmalar arasında bulunan Kanunî devrine ait bazı belgeler" adlı bildiri okunamamış, Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan'ın da yurt dışında bulunmasından bildirisi Doçenti tarafından okunmuştur.

